

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

М.І. Грицаєнко, к.е.н., ст. викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

Адміністративна і територіальна реформи країни потребують розробки відповідного організаційно-економічного механізму з використанням соціального капіталу регіону.

Питання соціального капіталу мезорівня (регіону, території) розглядали У. Алейнікова, Г. Мазур, В. Пехов, В. Рябоконт, О. Шпикуляк та інші. Однак тривають дискусії щодо визначення сутності та складу соціального капіталу, місця соціального капіталу в розвитку території, що зумовило вибір теми дослідження.

Вважаємо, що «... соціальний капітал – сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри» [1, с. 67]. Населення конкретної території має спільні інтереси, завдяки чому підтримує неформальні контакти для отримання взаємної вигоди та допомоги [1]. На рис. 1 наведена сутність соціального капіталу території. Разом з цим «... прийняті у суспільстві способи взаємовідносин, які тісно пов'язані з морально-етичними та культурними нормами та цінностями, безпосередньо впливають на соціально-політичне становище та визначають економічний розвиток регіону» [1, с.67-68].

Для визначення місця соціального капіталу в розвитку території використано метод аналізу ієрархій. На рис. 2 побудовано відповідну 3-рівневу ієрархічну модель. На 1-му рівні розташована інтегральна оцінка «Розвиток території»), на 2-му – його укрупнені характеристики («Економіка», «Суспільство», «Якість життя»), на 3-му – їхні часткові характеристики.

Рис. 1. – Сутність соціального капіталу території

Джерело: розроблено автором

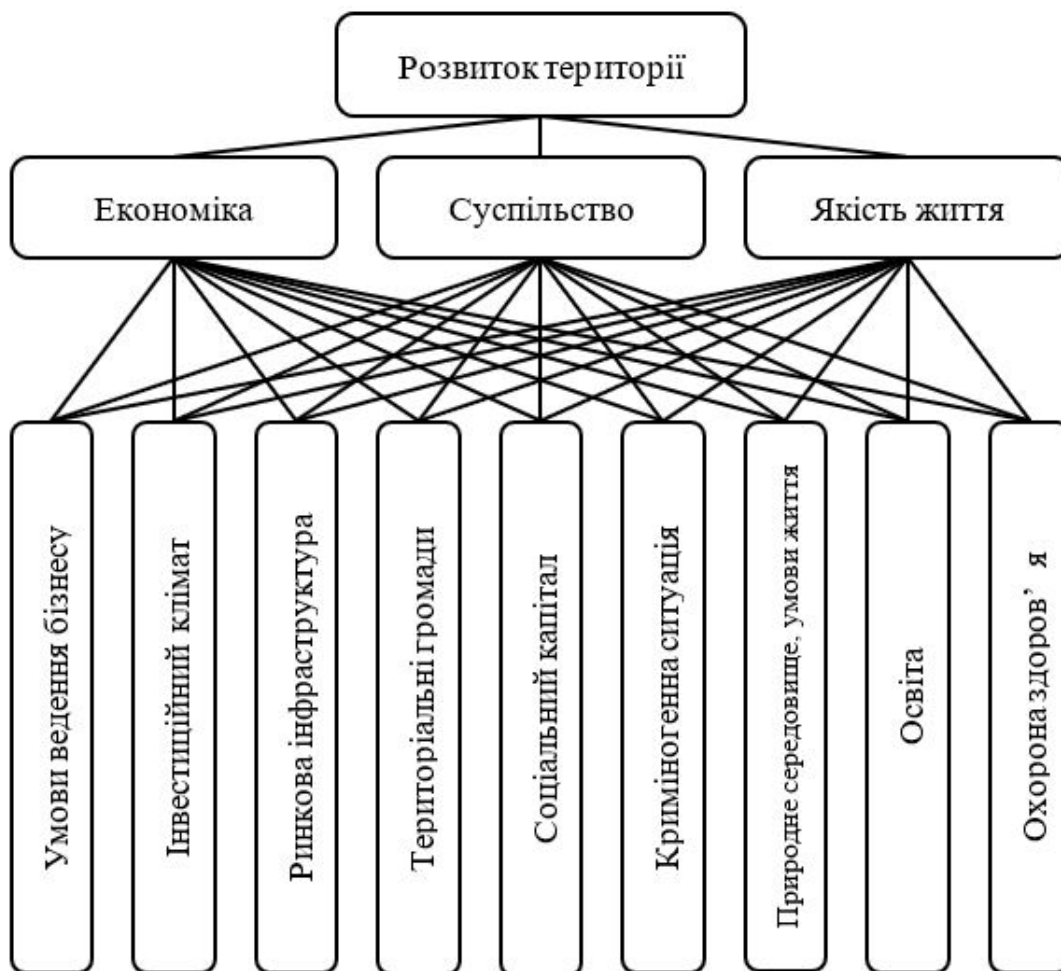

Рис. 2. – Модель ієрархії для визначення значущості факторів розвитку території

Джерело: розроблено автором

Для отримання достовірних результатів була сформована група з 7-мі експертів (провідних спеціалістів підприємств, підприємців, керівників державних інститутів), яка виставляла оцінки пріоритетності одного критерію над іншим.

Відповідно до локальних векторів пріоритетів для елементів 2-го рівня ієрархії (укрупнених характеристик розвитку території – «Економіки», «Суспільства» та «Якості життя»), експерти надали перевагу «Якості життя» як головному чиннику розвитку території (локальний вектор пріоритетів 0,7147).

На «Економіку» найбільший вплив за розрахунками оказують «Ринкова інфраструктура», «Умови ведення бізнесу» та «Інвестиційний клімат» (локальні вектори пріоритетів відповідно 0,3044, 0,1884 та 0,178). Наступний чинник за вагомістю – «Соціальний капітал» (локальний вектор пріоритетів 0,1166).

Найбільший вплив на «Суспільство» здійснюють «Соціальний капітал» (локальний вектор пріоритетів 0,305), «Територіальні громади» (локальний вектор пріоритетів 0,2113), «Освіта» та «Охорона здоров'я» (локальні вектори пріоритетів 0,1371).

На «Якість життя» найбільший вплив оказують «Здоров'я» (локальний вектор пріоритетів 0,348), «Природне середовище, умови життя» (локальний вектор пріоритетів 0,2093) та «Соціальний капітал» (локальний вектор пріоритетів 0,1179).

За глобальним вектором пріоритетів найбільший вплив на розвиток території оказують «Охорона здоров'я» (глобальний вектор пріоритетів 0,2619), «Природне середовище, умови життя» (глобальний вектор пріоритетів 0,1655) та «Соціальний капітал» (глобальний вектор пріоритетів 0,1301). За статистичними характеристиками всі матриці попарних порівнянь узгоджені.

Вважаємо, що застосування методу аналізу ієрархій дозволить порівнювати вплив факторів розвитку територій в різних регіонах країни, визначати пріоритетні напрямки їхнього фінансування тощо.

На рис. 3 наведена динаміка рангів та оцінки соціального капіталу України та його складових у міжнародному Індексі процвітання [2].

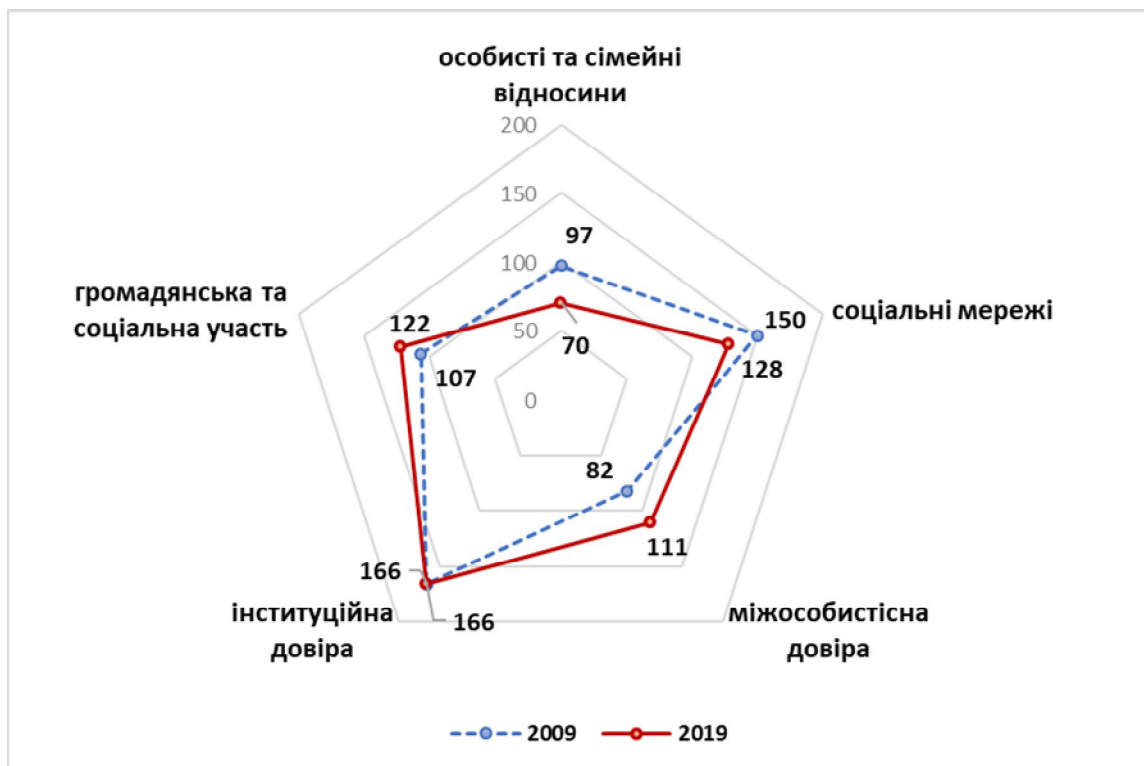

Рис. 3. – Ранги складових соціального капіталу України в міжнародному Індексі процвітання в 2009 та 2019 рр.

Джерело: складено за даними [2]

У 2019 р. порівняно з 2009 р. Україна за субіндексом соціального капіталу піднялася на 5 пунктів – до 148 місця серед 167 країн світу. Якщо в 2009 р. найкращі позиції спостерігались у міжособистісній довірі (82 ранг), а за особистими та сімейними відносинами Україна посідала лише 97 місце в світі, в 2019 р. ситуація суттєво змінилася. Позиція України за особистими та сімейними відносинами покращилась на 27 пунктів (до 70 рангу), а за міжособистісною довірою навпаки, погіршилася на 29 пунктів (до 111 рангу).

Найгірша ситуація як в 2009, так і в 2019 рр. з інституційною довірою – 166 місце серед 167 країн світу. Безумовно, такий стан соціального капіталу в країні безпосередньо впливає на розвиток окремих територій.

Формування та розвиток соціального капіталу регіону сприяє формуванню позитивного іміджу процесів кластеризації їхнього соціально-економічного простору [3, с. 43]. В той же час на формування та використання соціального капіталу території впливає діяльність закладів вищої освіти [4].

Перспективами подальших досліджень є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть ефективному розвитку соціального капіталу території.

Література

1. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. *Modern Economics*. 2017. №4. С. 63-74;
2. The Legatum Prosperity Index : website. URL: <https://www.prosperity.com/rankings> (date of application: 15.10.2020);
3. Грицаєнко М.І. Кластеризація соціально-економічного простору регіону. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Львів, 18-20 березня 2020 р. Львів: ЛНАУ, 2020. С. 41-44;
4. Грицаєнко М.І. Роль ВНЗ у формуванні соціального капіталу регіону. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 129-136.

ЗМЕНШЕННЯ МАГНІТНОГО ПОЛЯ В ЖИТЛОВИХ БУДИНКАХ ВІД ДВОКОЛОВИХ ПОВІТРЯНИХ ЛІНІЙ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧІ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРАТЧАСТИХ ЕКРАНІВ

В.С. Грінченко, заступник директора з наукової роботи, к.т.н.

К.В. Чуніхін, молодший науковий співробітник, к.т.н.

Державна установа «Інститут технічних проблем магнетизму НАН України»

Двоколові повітряні лінії електропередачі 110 кВ (ПЛ), що розташовані в зонах житлової забудови, є основними джерелами магнітного поля (МП) промислової частоти в будинках. Тривала дія МП промислової частоти, навіть порівняно слабкого рівня, здійснює негативний вплив на здоров'я людей, що зумовлює світову тенденцію щодо посилення відповідних санітарних норм. В Україні гранично допустимий рівень МП промислової частоти для житлових приміщень становить 0,5 мкТл [1]. Однак ця норма не виконується для більшості житлових будинків, що розташовані поблизу ПЛ, зокрема, на межах їхніх охоронних зон [2]. Демонтаж і перенесення ПЛ або її заміна на підземну кабельну лінію вимагають значних матеріальних витрат. Застосування традиційних електромагнітних екранів (суцільних електропровідних пластин,